

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 3 ขั้นตอนได้แก่ การสร้างหลักสูตร การประเมินหลักสูตรเบื้องต้น และการทดลองใช้หลักสูตร โดยมีการสรุป ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างหลักสูตร

ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา อัตราเวลาเรียน แนวคำเน้นการสอน สื่อการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมินผล

ตอนที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรเบื้องต้น

ผลการประเมินหลักสูตร โดยใช้เทคนิคปลายของค์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน โดยมีการประเมินใน 3 ด้าน คือ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการจัด การเรียนรู้ ด้านการวัดผลและการประเมินผล ปรากฏว่า ได้หลักสูตรที่มีค่า P.M. เท่ากับ 10.28 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมินได้ว่า เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพสูงหรือดีมาก และ จากผลการแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ว่า หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบของหลักสูตรครบถ้วน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับ สภาพของชุมชนและท้องถิ่น เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องกันแต่ควรเรียงลำดับเนื้อหาให้มี ความต่อเนื่องและคล้ายคลึงกัน ในด้านของการวัดผลและประเมินผลควรที่จะระบุในเรื่องของ การวัดให้ชัดเจนในแต่ละแผนการสอน

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น

จากการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสงสว่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาปราชินบุรี พบว่าคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีการพัฒนาในด้านการเรียนดีขึ้น หลักสูตร ที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ได้ผลอย่างดี เพราะหลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนและมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 การสร้างหลักสูตร

ผลจากการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราชินบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และผู้เรียน เป็นผลสืบเนื่องมาจากผู้วิจัยได้มีกระบวนการในการสร้างหลักสูตรตามขั้นตอนของ Tabata และหลักสูตรได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและได้รับคำแนะนำปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้เป็นฉบับที่สมบูรณ์

ตอนที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรเบื้องต้น

จากผลการพิจารณาคุณภาพของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน โดยใช้เทคนิคการประเมินหลักสูตรแบบปฏิกษงค์ ได้หลักสูตรที่มีคุณค่า เท่ากับ 10.28 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมินได้ว่า หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ดี สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ผลที่ได้เช่นนี้เป็นเพราะว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราชินบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีขั้นตอนกระบวนการ ในการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีระบบตามขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ขั้นตอนการพัฒนา หลักสูตรตามแนวคิดของ Tabata ซึ่งมี 7 ขั้นตอน คือ 1) วิจัยความต้องการ 2) กำหนด จุดประสงค์เฉพาะ 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดระบบเนื้อหา 5) การเลือกกิจกรรมการเรียน การสอน 6) การกำหนดแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 7) กำหนดแนวการประเมินผล

ในขั้นตอนที่ 1 คือ ขั้นวิจัยความต้องการ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากชุมชน โรงเรียน ผู้ที่มีส่วนร่วม โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารแบบไม่มีโครงสร้างและใช้แบบสำรวจ ความต้องการของชุมชนกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องคือ ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรในชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนซึ่งจากผลการสำรวจทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความต้องการ ของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยมีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้และผลจากการคัดเลือก เนื้อหาสาระจากการสำรวจความต้องการของชุมชนทำให้ได้เนื้อหาสาระที่จะนำมาจัดการเรียน

การสอนให้กับนักเรียนมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียนจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้องกับ อุดม เชยกิจวงศ์ (2545) ที่กล่าวว่า ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายอาจพัฒนาได้หลายวิธี คือ 1) จากปัญหาของผู้เรียนและวิถีชีวิตของผู้เรียนในขณะนั้น 2) จากการสำรวจปัญหาของชุมชน 3) จากสภาพวิกฤติทางสังคมในปัจจุบัน 4) จากภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) จากหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งแนวคิดในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2540) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนของไทยในปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญกับการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้วย เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตราที่ 27 ที่กำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 2542, หน้า 15)

และจากการสำรวจความต้องการเบื้องต้นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรในชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน พบว่า มีความต้องการที่จะให้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติพิศ ศิริสูตร (2538) ศึกษาเรื่อง การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในจังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งผลการวิจัยของ สวลินี อุดมผล (2542) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การเจียรไนนิล และผลการวิจัยของ ศรีวรรณ จันทร์หงษ์ (2542) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง งานจักสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษากรณีโรงเรียนวัดยกระบับ จังหวัดสมุทรสาคร จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านและปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขั้นตอนที่ 2 คือ การกำหนดจุดประสงค์เฉพาะ ในการกำหนดจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตร ผู้วิจัยกำหนดจากการสำรวจความต้องการของชุมชนซึ่งชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำจุดประสงค์ทั้งหมดมาคัดเลือกจุดประสงค์ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับสาระภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหมดมาจัดทำโดยใช้หลักสูตรแม่บท

เป็นหลักโดยทำการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งสามารถบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเข้าในกลุ่มสาระจำนวน 4 กลุ่มสาระ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์ซึ่งสามารถกำหนดจุดประสงค์ได้จำนวน 8 ข้อจุดประสงค์ทั้งหมดนี้สามารถครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ตามแนวคิดของ บลูมและคณะ (Bloom et al.) (อารีย์ วชิรวารการ, 2542, หน้า 35)

ขั้นตอนที่ 3 คือ การเลือกเนื้อหาสาระ ในขั้นตอนการเลือกเนื้อหาสาระ ใช้การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากชุมชนในการคัดเลือกเนื้อหาสาระโดยเรียงลำดับตามความต้องการ และตามความเหมาะสม ซึ่งการเลือกและจัดเนื้อหาลงในหลักสูตรนั้นต้องคำนึงถึงแนวคิดพื้นฐาน เรื่องที่เลือกลงมาบรรจุในหลักสูตรต้องมีประโยชน์ต่อผู้เรียน เป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล มีความสำคัญ และอยู่ในระดับความสามารถของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวความคิดของ Taba (บรรพต สุวรรณประเสริฐ, 2544, หน้า 50)

ขั้นตอนที่ 4 คือ การจัดระบบเนื้อหา ในการจัดระบบเนื้อหานี้ ผู้วิจัยได้จัดให้เนื้อหา มีความสอดคล้องกัน เรียงลำดับต่อเนื่องจัดให้มีความเหมาะสมกับอัตราเวลาเรียนและวัยของผู้เรียนในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ คีซอท (วิชัย คีสสระ, 2535, หน้า 90) ที่กล่าวว่า iva การพัฒนาหลักสูตรนั้นจะต้องคำนึงถึงลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง และยังสอดคล้องกับ เฟรเซอร์ (Fraser) ให้ข้อคิดว่า การพิจารณาการเลือกเนื้อหาวิชา สำหรับการพัฒนาหลักสูตรนั้นโดยทั่วไปจะต้องคำนึงถึงหลักใหญ่ ๆ อยู่ 3 ประการ คือ 1) สมรรถภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและวิธีการเรียนรู้ 2) ความเหมาะสมของความรู้ที่จะนำมาสอน 3) เป้าหมายความต้องการของสังคมที่มีต่อโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 5 คือ การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน ในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนผู้วิจัยคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน 2) สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา 3) เหมาะกับสภาพแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน 4) สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 5) เหมาะกับทรัพยากรที่มีอยู่ 6) เหมาะกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน 7) เหมาะกับบรรยากาศการบริหารงานของโรงเรียน 8) เหมาะกับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน 9) ต้องใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน (ธีราร บัวศรี, 2532, หน้า 248-250)

ขั้นตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็นอย่างแท้จริง ซึ่งในการจัดกิจกรรมและการจัดประสบการณ์นั้น สอดคล้องกับ แนวคิดของ รูสโซ และ เปตาโลตซี ได้เสนอแนวทางการสอนโดยใช้กิจกรรมและการจัดประสบการณ์ เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรตั้งแต่ปี ค.ศ. 1920 และ ทาบา (Taba) ก็ยอมรับว่าคนทั่วไปเรียนสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ (สุนทร บำเรอราช, 2536, หน้า 74) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น กรมวิชาการ (2540) ได้วิเคราะห์บทบาทของครูผู้สอน ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ว่า มีบทบาท 8 ประการ ดังนี้ (อรทัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ, 2544, หน้า 12)

1. การวางแผนและคิดกิจกรรม
2. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน
3. การควบคุมดูแลกระบวนการ
4. การสังเกตกระบวนการเรียนรู้ กระตุ้น แนะนำ
5. การอธิบาย ช่วยผู้เรียนประมวลสรุปข้อความรู้
6. การเสริมความรู้
7. การส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้
8. การประเมินผล

ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดแนวการประเมินผล หลักสำคัญของระบบการเรียนรู้

คือ การวัดผลและประเมินผล จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามสภาพจริง เพราะการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ส่งผลให้นักเรียน เป็นคนดี มีความสามารถ มีความสุขทุกคนต้องมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ และมีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งการกำหนดแนวการวัดผลประเมินผลของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้นผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งสอดคล้องกับแนวการประเมินผลของ กรอนลันด์ (วาสนา ประวาลพลกุล, 2544, หน้า 81-82) จากแนวคิดการปฏิรูปการศึกษา เมื่อสังคมเปลี่ยนไป การเรียนการสอนเปลี่ยนไป การวัดผลและการประเมินผลต้องเปลี่ยนไป เพื่อให้การวัดและการประเมินผลสะท้อนถึงความสามารถจริงของผู้เรียน ข้อมูลที่นำมาประเมินจะต้องมาจากแหล่งต่าง ๆ คือ จากผลงาน แบบฝึกหัด การสอบในลักษณะต่าง ๆ การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกของผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง ฯลฯ

จากขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่ผู้เรียนประยุกต์ขึ้นจาก Tab 7 ขั้นตอน ทำให้ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพสูง หรือดีมาก เหมาะที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนให้มีคุณภาพ และทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า ร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านสืบต่อไป

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ผลการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ทดลองกับนักเรียนจำนวน 20 คน ของโรงเรียน วัดแสงสว่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง จำนวน 28 ชั่วโมง พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมสอดคล้อง และมีความคุณภาพของหลักสูตรสูง จึงทำให้ผลการเรียนของนักเรียนก้าวหน้าขึ้นซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสามารถเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของหลักสูตรได้

อีกแนวทางหนึ่งที่หลักสูตรมีคุณภาพสูง คือ หลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านการประเมินหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์ นอกจากนี้หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่มีรวบรวมสิ่งมีในชุมชนอย่างเป็นระบบขั้นตอน เมื่อมีการนำมาจัดทำและรวบรวมใหม่เป็นระบบและขั้นตอนจึงทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและความเหมาะสมครบถ้วน

จากผลการวิจัย ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัทธนิ พงษ์สุภา (2544) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง งานใบตอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ ศรีเดช (2544) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เพลงพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยของ ยุพิน บุญญานาม (2544) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยของ วิทยา แสงงาม (2541) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสวนมอญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยของ วิภา แสนบัณฑิต (2545) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกบัวผัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผลการวิจัยของ กัลยารัตน์ แสงสวัสดิ์ (2545) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การป้องกัน

และควบคุมใช้มาลาเรีย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งจากผล การวิจัยทั้งหมดดังกล่าว พบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เหมาะสมกับผู้เรียน หลังจากการทดลองใช้แล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปบูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ ได้ตาม ความเหมาะสม จัดลงในส่วนของความเป็นท้องถิ่นของแต่ละวิชานั้น ๆ
2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปใช้สอนในช่วงชั้นอื่น ๆ โดยการปรับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และความสามารถของผู้เรียน
3. สามารถนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้กับนักเรียนหลาย ๆ กลุ่มและ นำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่มได้
4. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สำหรับกลุ่มวิชาอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านอื่น ๆ มาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นให้ มากขึ้น
2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวนโดยมีการฝึกเน้นให้ นักเรียนลงพื้นที่ในการปฏิบัติจริงในภูมิปัญญาแต่ละด้าน เพื่อปลูกฝังความรู้สึกรัก และหวงแหน สิ่งที่มีค่าของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่สืบต่อไป
3. ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการบูรณาการกลุ่มสาระต่าง ๆ ไว้ด้วยกันซึ่งนอกเหนือจากกลุ่มสาระที่ผู้วิจัยนำเสนอ เช่น กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เป็นต้น